

Notitie financiële gevolgen corona-maatregelen OHW-sector

Herinneringscentra en musea aangesloten bij SMH

De grootste zorgen liggen bij de sluiting van de herinneringscentra en de overige musea.

Daarbij is het volgende onderscheid van belang:

- De vijf Herinneringscentra (HC's), VWS verleent een instellingssubsidie.
- De 10 overige musea die aangesloten zijn bij SMH (naast de vier HC's). (bezoekersaantal > 20.000 en lid museumvereniging). NB Het Oranjehotel is nog geen lid van de SMH.
- De circa 25 geassocieerd deelnemers van SMH: dat zijn de kleinere 'oorlogsmusea', maar let op de Anne Frank Stichting is ook geassocieerd deelnemer.
- De overige oorlogsmusea (klein tot zeer klein: circa 30)

Betrokken 'financiers':

- VWS is inhoudelijk verantwoordelijk voor oorlogsgetroffenen en herinnering.
- VWS maakt onderscheid tussen HC's en oorlogsmusea. VWS ziet een financiële verantwoordelijkheid voor de instandhouding van de HC's (als plaatsen waar het leed van de oorlog zich heeft voltrokken) maar niet voor de oorlogsmusea.
- OCW verantwoordelijk voor erfgoed / musea. Concreet betekent dit dat de algemene projectsubsidies die via de cultuurfondsen van OCW worden verdeeld ook toegankelijk zijn voor de oorlogsmusea. OCW heeft met circa 30 grote musea een bijzondere financiële band (Rijksmuseum ed) Van de oorlogsmusea is alleen het Joods Cultureel Kwartier een BIS-instelling. De andere oorlogsmusea ontvangen geen instellingssubsidie van OCW. Sommige oorlogsmusea ontvangen subsidies van gemeenten en provincies.
- Het VFonds stelt middelen voor de infrastructuur musea maar ook voor projecten/tentoonstellingen ter beschikking.

OCW heeft op 27 maart 2020 een brief verstuurd over steun culturele en creatieve sector (dus nog voor de verlenging van de maatregelen). Daarbij verwijzen ze naar de kabinetsbrede maatregelen, die ook gelden voor musea met een standaard bedrijfsindeling (sbi-code). Daarnaast neemt OCW een aantal coulanccemaatregelen voor de door OCW gefinancierde instellingen (circa 30 musea, de zogenaamde BIS-musea). OCW overlegt nog verder met veld, rijkscultuurfondsen, gemeenten en provincies voor de niet BIS-musea. Signalen uit de cultuursector laten zien dat het om een omvangrijk probleem gaat voor de gehele kunstwereld (zie bijvoorbeeld het artikel in de Volkskrant van 10 april 2020). Enkele dagen geleden werd bekend dat het kabinet (10)(2b) extra uittrekt om het fundament van de culturele sector door de coronacrisis te slepen. Het pakket heeft vooral als doel instellingen te steunen die essentieel zijn voor de sector als geheel.

Verantwoordelijkheid VWS: uitgangspunten

- a. VWS heeft een bijzonder verantwoordelijkheid voor de HC's, niet alleen vanwege de financiële relatie met deze HC's, maar ook vanuit een jarenlange beleidsverantwoordelijkheid om de plekken waar het leed van de Tweede Wereldoorlog heeft plaatsgevonden, in stand te houden.
- b. Daarnaast is een beleidsprioriteit dat men (in het bijzonder kinderen en jongeren), als de eerste generatie overlevenden wegvalt, moet blijven leren over de Tweede Wereldoorlog. Daarom is gekozen voor een investering in de museale infrastructuur, zodat deze de komende tien jaar 'mee kan' en die vooral jongeren moet aanspreken. Om versnippering in het aanbod te voorkomen en de kwaliteit te bevorderen, adviseerde de commissie Cohen (2015)

de samenwerking in de museale oorlogssector te bevorderen. Daartoe financiert VWS de SMH. De instellingen aangesloten bij de SMH hebben meer dan 20.000 bezoekers per jaar en zijn aangesloten bij de landelijke museumvereniging. Vier herinneringscentra zijn direct door VWS eenmalig gesubsidieerd voor bouwkundige aanpassingen (met daarnaast de financiering van de Sophiahof). De overige tien musea, aangesloten bij de SMH kunnen via het Mondriaanfonds bouwkundige aanpassingen of uitbreidingen (in het kader van duurzaamheid) aanvragen. Daarmee toont VWS zich ook verantwoordelijk voor deze musea.

c. Daarnaast zijn er 25 geassocieerde leden van de SMH (kleinere oorlogsmusea) en de overige, circa 30 musea. De beleidsverantwoordelijkheid van VWS, zoals geschetst onder a en b, strekt zich niet uit tot deze oorlogsmusea. Een uitzondering vormt de Anne Frankstichting (geassocieerd lid SMH) die een instellingssubsidie van VWS ontvangt (zie verder onder onderdeel 2).

Knelpunten

Kern van het probleem is dat vanwege de sluiting alle HC's en oorlogsmusea te maken krijgen met forse inkomstenderving. Ook omdat het nog onduidelijk is wanneer weer opengegaan kan worden en op welke manier (anderhalve meter afstand samenleving) en door het wegvallen van toeristen uit het buitenland. Traditioneel is er voorafgaand aan de meidagen een piek in bezoekersaantallen. Vanwege 75 jaar vrijheid zou deze piek nog groter zijn. Daarbij zijn de 10 musea nog sterker afhankelijk van de inkomsten van bezoekers en museumwinkel dan de HC's die immers een subsidie krijgen.

Herinneringscentra	Mogelijke oplossingen	Opmerking
Mogelijke maatregel	<p>Enmalige extra subsidie voor doorbetalen personeelskosten</p> <p>Mogelijke financiering door middel van kasschuif middelen 2021 die bestemd waren voor activiteiten platform WOII (dus een ander bestemming). Voorbereidingen bij platform WOII liggen nu helemaal stil.</p> <p>Of onderzoeken van andere mogelijkheid deze middelen te gebruiken, zonder een kasschuif.</p> <p>Andere optie: (deel van) middelen 2021 inzetten in 2021 voor de gevolgen coronacrisis. Dan geen kasschuif nodig.</p>	<p>Deze maatregel zou de gederfde inkomsten moeten opvangen (zonder rechtstreeks deze inkomsten te financieren). Geeft de HC's armslag. Wel waken voor precedentwerking (door de maatregelen in het kader van de corona-crisis is er een situatie van overmacht ontstaan, maar we willen compensatie van financiële instabiliteit vermijden).</p> <p>Daarnaast is er een verschil in financiële stabiliteit tussen de HC's.</p>

10 musea aangesloten bij SMH	Mogelijke oplossingen	Opmerking
<p>Er is geen directe subsidierelatie, wel via het Mondriaanfonds</p>	<p>De middelen tweede tranche bestemd voor verbouwing musea inzetten voor de gevolgen van de coronacrisis bij deze musea.</p> <p>Andere optie: subsidieregeling MF derde ronde januari 2021. Reguliere middelen 2021 voor activiteiten platform WOII.</p>	<p>Er is een mogelijkheid om een deel van de middelen uit het Mondriaanfonds tweede tranche in te zetten voor liquiditeitsproblemen van de 10 musea. Dit vraagt om verdere uitwerking en aanpassing van de subsidieregeling.</p> <p>N.B. samenhang met verplaatsing tweede tranche naar september 2020 (zie onder 4)</p> <p><i>Eerste tranche: stand van zaken</i> Het MF is nog steeds bezig met de projecten voor de oproepen: vernieuwende presentaties en onderzoek. De andere vier oproepen: verbouwingen, grass roots, digitalisering en herinrichtingen zijn geschikt.</p> <p>Conform afspraak probeert MF binnen de (10)(2b) te blijven voor de eerste tranche. Onderzoek is nog niet geschikt omdat de uuprijs voor de onderzoekers nogal verschilt. Dat wordt nu gelijkgeschakeld.</p> <p>Vernieuwende presentatievormen is fors overvraagd. Men zoekt daar naar een oplossing vooral ook om genoeg middelen beschikbaar te houden voor verbouwingen. In de eerste tranche is voor verbouwingen enige onderbesteding maar de verwachting van MF is dat er nog aanvragen komen.</p> <p>Rol Vfonds: verder overleg met het Vfonds hierover . Goed kunnen uitleggen waarom we wél iets doen voor deze 10 en niet voor de andere oorlogsmusea (geassocieerde leden SMH en overige).</p>